

EGY SZELET KENYÉR EREJÉIG

Beszélgetés dr. Hódi Sándorral, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége alelnökével

Az immár másfél éve tartó, iszonyúan véres és kegyetlen délszláv háborúnak van egy olyan vetülete, amelyről kevés szó esik. A tömegtájékoztató hajlamos arra, hogy a halottak száma szerint mérlegelje a helyzet súlyosságát. Ez a logika azt mondja: ott, ahol nem tudnak felmutatni tízezres nagyságrendben megcsontított hullákat, kiirtott falvakat, fél éve tartó ostromgyűrűt, aknaesőt és bombatölcséreket, ott nincs baj, vagy ha van is, eltörpül a többi mellett. Mi a helyzet a Vajdaságban?

A balsors ide csapott bennünket, a békétlen balkáni népek közé. Ennek következtében most, amikor a kommunista világrend bukása után a szerencsésebb népek végre európai perspektíva elé néznek, nekünk, vajdasági magyaroknak egy véres háború szörnyűsége jutott osztályrészünkül, amit ha túlélünk, évtizedekig sem leszünk képesek kihívni a katasztrófális következményeit. A politikai nyomás, a megfélemlítő intézkedések, a mozgósítás, a hadbíróági beidézések, a háború kiterjedésének veszélye, a fokozódó veszélyzettség-érzés következtében az itt élő magyarság menekül, amerre lát. Főként a fiatalok kényszerül új hazát és otthonot keresni a maga számára, mivel nem hajlandó fegyvert fogni és bevezetni a kezét egy olyan háborúban, amelynek céljai idegenek töle.

Kiterjedhet-e a háború a Vajdaságra, s ha igen, akkor mire számíthat az ottani magyarság?

— A mostani hatalom önmaga kelepcebébe esve nem tehet mást, mint hogy fenntartja a háborús állapotot; ha nem a horvát fronton, akkor Boszniában, ha nem ott, akkor Macedóniában, s ha ott sem, akkor akár Koszovóban vagy a Vajdaságban. Nem teheti meg, hogy hátat fordítson azoknak, akiket az egységes Nagy-Szerbia megvalósításának ígéretével tüzelt háborúra. Az állig felfegyverzett hadseregnek és a szabadsapsapoknak ellensége van szükségük. Csak-hogy az egész térségben egyedül a vajdasági magyarság nincs felfegyverezve: még paritáink sincsenek! Védtelenül állunk. Egyedül Isten irgalmában bízhatunk.

Egyetlen fegyverünk: a nyilvánosság

— A szorongatott helyzetben van-e más alternatíva, mint az oltalomkeresés, például a szülőföld elhagyása árán?

— Egyetlen fegyverünk van: a nyilvánosság. A vajdasági magyarságot a helyzet kényszerítette, hogy megfogalmazza politikai törekvéseit, s azokkal a nyilvánosságra lépjen. Ezt tette egy évvel ezelőtt, amikor 1992. április 25-én, a Magyarok között tartott közgyűlésen a VMDK elfogadta a magyar autonómiairól szóló dokumentumot, és kimondta igényét az önkormányzatra. Határozatait eljuttattuk a hágai Jugoszlávia-értekezlet folytatásaként működő brüsszeli értekezlethez, európai és más államok kormányaihoz. Svédországi látogatásom egyik programpontja is törekvéseink ismertetése volt. Mindenütt egyértelmű támogatásokról biztosítottak.

— Hogyan ítéli meg: a szóbeli támogatáson túl érik-e, érzik-e például a svédok, mi az, amit a válság megoldása érdekében tehetnének?

— Mindenütt elmondtuk, hogy nem lehet tartós békében reménykedni addig, amíg a kisebbségi kérdés meg nem oldódik. Horvátország elismerésekor az ottani szerbeknek majdhogynem állami önállóságot biztosítottak, míg a vajdasági magyarságról ez idáig egy szót sem ejtettek.

Mi lehet ennek az oka? Kettős mércevel mérnek?

— Bizonyára, hiszen az értékelést elsősorban mennyiségi kritériumok vezérlik: a többnek több, a kevesebbnek kevesebb jár. A Svéd Televízió is a svédországi magyarokkal szemben az itt tartózkodó szerb és horvát nyelvet beszélők többségére hivatkozva próbált meggyőzni arról, hogy mondanómat nem magyarul, hanem az általában is ismert „szerbhorvát” nyelven mondom el.

Végül milyen nyelven készült el az interjú?

— Nem készült el. Pedig akadt volna magyar–svéd fordítóm, nem is egy! A Mozaik című műsor — a jelek szerint szerb érdeklődésű — szerkesztője, amely az év végén egy rózsaszín képet festő riportot készített a vajdasági magyarokról, nem tudta elfogadni azt, hogy anyanyelvemen nyilatkozzak.

Lépcsőhátrányban

Hogyan történhet ez meg?

— Azon túl, hogy nem tartozunk a legkedveltebb népek közé, hátrányos helyzetünkben bizonyára az is közrejátszik, hogy mi, magyarok, lépcsőhátrányban vagyunk. Az eddig sehol sem volt albán emigráció például keményen — és nem sikertelenül — lobbyzik mindenütt az albán származásúak érdekében; még az Egyesült Államok támogatását is sikerült elnyernie. A Zsidók Világszövetsége a világ bármely táján élő zsidó származású egyéneknek a segítségére siet, valahányszor arra szükség mutatkozik. Számon tartják egymást, és egymás érdekében mindent megmozgatnak. A Magyarok Világszövetsége — melynek vezetőségi tagja vagyok — csak a múlt év augusztusában kezdett újjáalakítani. Még mindig csak a vajudás állapotban vagyunk, ezért nincs jelen az MVSZ sem Genfben, sem Brüsszelben, sem Hágában — egyáltalán sehol, ahol a magyarságról s benne a vajdasági magyarság sorsáról is kéne és lehetne tenni valamit, de nem holnap, hanem ma! Nem akarunk olyan tragikus mulasztást elkövetni, mint a felvidéki magyarság, amidőn a volt Csehszlovákia szétválása nyomán létrejött két új állam elismerésének procedúrájában nem hallatta eléggé és egységesen hangját. Szlovákia elismerése anélkül történt meg, hogy egyetlen szó is esett volna a felvidéki magyarságról. Az RMDSZ mérsékelt politikája sem tudott kiirukolni határozott és világos önkormányzati tervvel az erdélyi magyarság számára. A habozás és bizonytalanság a mi esetünkben az életünkbe kerülhet.

Abolíciót kértünk, nem amnesztiát

— Bizonyára a gyors döntést kényszerre indított útjára több tízezernyi vajdasági magyar. Közülük mintegy nyolcezer

Svédországban kérték menedéket, letelepedési engedélyt. A legtöbbjük kérésére elutasító válasz érkezett. Mit tehet a VMDK az ő érdekében?

— Mindenütt elmondtuk, így a svéd külügyminisztériumban is, hogy politikánk alapvetően azt célozza, hogy a vajdasági magyarság szülőföldjén maradjon, és ott találhassa meg boldogságának feltételeit. Ehhez viszont politikai-gazdasági garanciák szükségesek, amelyek csak a nemzetközi közösség biztosíthatja. Természetesen azt is szeretnénk, ha az eltávoztak bántódás és félelem nélkül hazatérhének.

Lát-e erre lehetőséget?

— A nemzetközi közvélemény bűnös tétovázása a konfliktust csak elodázza, és újabbak csírát melengeti. Mi több ízben is kérésrel fordultunk Szerbia és Kis-Jugoszlávia kormányaihoz, hogy hozzanak abolicíós törvényt a külföldre távoztakkal kapcsolatban, de eltelt egy év, s még csak válasza sem méltatott. Amikor Vukovárt és Vinkovcit többször bevették a szerbek, és látták, hogy gyalogság nélkül nem tartható, akkor épp a Vajdaságban toborzott magyarokat vitték oda: ágyúoltélmének! Az október halál elől menekült el a legtöbbjük. Ma senki nem hajlandó garanciát vállalni az esetleges hazatelepülők sorsáért. Ezért kértük többek között a svéd megértését és türelmét a tőlünk ide menekültek ügyében, s azt, hogy elhamarkodott döntéssel senkit ne szállítsanak ki a bizonytalanságnak, esetleg annak, hogy másnap már újból a hadszíntérre küldjék. Kis-Jugoszláviának nincs jogalapja arra, hogy a volt szövetségi törvény értelmében hadba hívja a horvát, a szlovén, a bosnyák, a macedón vagy az albán polgárokat. Miért tehetné meg ezt egyedül a vajdasági magyarsággal? Mi abolicíót kértünk, ami nem jelent mást, mint egy jogtalan rendelkezés hatályon kívül helyezését, eltörlését, megsemmisítését. Nem amnesztiát kértünk, hiszen az, ha közvetve is, a volt jugoszláv szövetségi törvény elismerését, a háború jogosságát, következképpen a bűncselekmény tényének elismerését jelent. Erről pedig szó sincs! Sem a háborúnak, sem a mozgósításnak nincs jogalapja!

Retteg és éheznek

Ifjúságunk színe-java elűzve. Ifjúság és gazdasági erő nélkül maradtunk: önszerveződésünknek nincs háttere. 25 000-30 000 aktív tagunk van, de nincs egyetlen fizetett tisztviselőnk sem! Ugyanakkor mintegy 30 000 fiatal tett a rendszabály bujdosóvá, menekülté, s nyomukban megannyi csonka, reménytelen helyzetbe sodort család maradt. Ezekről az otthonmaradtakról kell gondoskodni. Minden aktív dolgozóra máris 22-23 eltartandó személy jut. Van-e értelme maradni és olyan országban élni, amelyben a teljes megsemmisülés, a totális nyomor, az éhhalál fenyegeti az emberek millióit?

— Megismétlem a kérdést. Van-e értelme maradni?

— A vajdasági magyarság ezer sebhál várja a csámtatózók távozását

minden balsejtelle ellenére — úgy döntött, hogy marad. Nem lehetnek illúzióink. Az a rendszer, amelynek politikája más népek kiirtására irányul, amely nemzeti programcéljai megvalósítása érdekében leírhatatlanul súlyos és kegyetlen bűncselekményekre ragadtatta magát, s azzal fenyegetőzik, hogy egy újabb világháború feneketlen mocsarába rántja az egész emberi civilizációt, könnyűszerrel hazátlan-gyökértelen földönfutóvá tud tenni valamennyiünket, ha erre részánja magát. Egyelőre még rafinált módszerekkel próbál elűzni, menekülésre kényszeríteni bennünket. Egyebek mellett a nyakunkba akasztott koldustarisznyával, a lélekölő nyomorral. A Kelet-Boszniára ledobott élelmiszercsomagok egy részét a medvék hordják szét, mert olyan helyekre hull; más részét — a nagyobb részét — a szerbek szerzik meg, de ha a muzulmánok kezére kerülne is, fegyverrel veszik majd el tőlük. A nagyhatalmak rövidlátása félelmetes. Azt sem hajlandók tudomásul venni, hogy a Nemzetközi Vöröskereszt szállítmányait egyenesen a frontra irányítják. A nemzetközi közösség, különböző segítségnyújtó szervezetek keresztül, a volt Jugoszlávia területén mintegy hárommillió embert élelmez. Szerbiában százsázmra osztják segélyként a lisztet a szerbeknek... A vajdasági magyaroknak eddig mindebből egyetlen gramm sem jutott! A vajdasági magyarság retteg és — szó szerint — éheznek.

Egy szelet kenyér erejéig

Hogyan segíthetünk?

— Először is annak tudatosításával, ami a mostani március 15-ikének üzenete is kéne legyen: az egyetemes magyarság egy és oszthatatlan. Lehet, hogy most az egyik tagja vérzik, hadd siessen segítségére a másik. Holnap amannak lehet szüksége a többiekre.

Ma vitán kívül a vajdasági magyarság került a legszorongatottabb helyzetbe. A várható veszélyre, a teljes nincstelenségre, a már előállt rendkívül nehéz szociális helyzetre való tekintettel a vajdasági magyarság körében megindult egy önszerveződő jellegű szerveződés. Ez a Vox Humana, melynek segélykérő felhívását ide is eljuttattuk. Tisztában vagyunk azzal, hogy egy új és megnyugtató szociális intézményrendszer kiépítésére jelenleg semmi esélyünk sincs. Mi a tragikus végkifejletet szeretnénk késleltetni, esetleg megakadályozni, többek között azáltal, hogy helyeinkben ingyen népkonyhákat állítanánk fel a rászorulóknak, akiknek száma rohamosan nő. Elsősorban élelemre van szükségünk.

Az egykor gazdag, dús gabonát lengető Vajdaság lakói ma éheznek. Fájdalom, hogy vállunkon koldustarisznyával járjuk a világot, és alamizsnáért kopogtatunk. Az otthonmaradtakért. A vajdasági magyarokért. Kérjük, legalább egy szelet kenyér erejéig segítsék őket!

Molnár Veres Pál
Stockholm